

Drage kolegice!

Javljam Vam se ovim putem kako bih podijelila s Vama svoja iskustva iz Švedske. Biti primalja u Hrvatskoj je bitno drugačije od onog u Švedskoj; od obrazovanja pa do samog rada.

Kako izgleda sustav školovanja za primalje u Švedskoj? Osnovna škola traje 9 godina, ne postoje ocjene kao u Hrvatskoj, nego se boduju nacionalni ispiti u 8. i 9. razredu. Nakon toga se upisuje trogodišnje srednjoškolsko obrazovanje zdravstvenog ili gimnazijskog smjera, za koji je potreban maksimalan broj bodova na nacionalnom ispitu. Potom se upisuje trogodišnji studij sestrinstva, za što je potrebno 180 bodova na završnom ispitu. Po završetku studija mora se odraditi godinu dana radnog staža. Tada se dobiva licenca za medicinsku sestru i nakon toga se može upisati usavršavanje za primalju koje traje 1,5 godinu unutar kojeg je potrebno sakupiti 90 bodova. Usavršavanje košta 255 000 kruna, što je otprilike 200 000 kuna, no švedski državljani imaju mogućnost dobivanja veoma povoljnih studentskih kredita. Nakon usavršavanja može se podnijeti zahtjev za izdavanje odobrenja za rad primalje. Postoji i daljnja mogućnost upisivanja magistarskog studija koji traje 2 godine.

Licencirana primalja u Švedskoj može otvoriti svoju privatnu ordinaciju, raditi u domu zdravlja, bolnici, savjetovaništima pri školama, fakultetima, socijalnim službama, psihijatrijskim ustanovama i sl. Veoma je široka paleta primaljskih radnih mjesta za razliku od situacije u Hrvatskoj.

Poslovi primalja u Švedskoj se sastoje u radu na promicanju reproduktivnog i spolnog zdravlja, preventivi, perinatalnoj i postnatalnoj skrbi, savjetovanju (o npr. spolnim odnosima, spolno prenosivim bolestima, kontracepciji), ginekološkoj skrbi kod neplodnosti, klimakteriju. Primalja propisuje kontracepciju, postavlja IUD, obavlja ginekološke preglede, uzima brisove i sl. Dakle, bavi se zdravljem žene od puberteta do starije dobi. Možda bi se uloga primalje u Švedskoj mogla najbolje usporediti sa radom ginekologa u primarnoj zdravstvenoj zaštiti ili u rađaoni u Hrvatskoj.

Konkretan primjer rada u praksi:

Kad žena posumnja da je trudna, odlazi u dom zdravlja u kojem rade isključivo primalje. Primalja tada uzima anamnezu, laboratorijske nalaze, mjeri krvni tlak, težinu, daje savjete o prehrani, vježbama (moram napomenuti da većina primaljskih domova zdravlja pruža pilates za trudnice, jogu i sl. što također obavljaju primalje koje se obrazuju na dodatnim tečajevima) – sve u svemu, nema bitne razlike u osnovnoj obradi od prakse u Hrvatskoj. Veoma se naglašava važnost dobre komunikacije između primalje i pacijentice. Nakon osnovne obrade, primalja naručuje pacijenticu na UZV u bolnicu, koji opet obavljaju primalje zaposlene u bolnicama. U Švedskoj se smatra da su trudnoća i porod prirodna stanja u koji se ne treba nepotrebno miješati, tako da UZV koji se obično obavlja od 14. do 17. tjedna trudnoće najčešće bude i jedini pregled tijekom cijele trudnoće. Ako je potreban ginekološki pregled (uzimanje brisova i sl.), obavlja ga primalja. Trudnica se šalje ginekologu jedino ako dođe do komplikacija u trudnoći, komplikacija u porodu, ili ukoliko je potrebno obaviti carski rez. Sam porod primalja vodi potpuno samostalno; od terapije, akupunktura za smanjenje bolova, vođenja poroda do šivanja epiziotomije i savjeta o dojenju. Ginekolozi u Švedskoj svesrdno podržavaju ovakav sustav primaljske skrbi jer se pokazao izuzetno dobrim. Naime, Švedska je jedna od zemalja s najmanjom smrtnošću u rodilja i novorođenčadi. Manji broj žena se odlučuje za porod kod kuće (uglavnom u kadi), premda je službena preporuka ministarstva zdravlja porod u bolnici.

Vezano na priznanje naših diploma, još uvijek nisam ni blizu tog stadija, pa vam za sada prenosim postupak naveden na švedskim stranicama ministarstva obrazovanja. Na početku godinu dana se uči

švedski jezik. Po završetku istog, onaj tko ga ne pozna, uči engleski jezik (ovdje je poznavanje engleskog jezika osnovna kultura, svi ga govore, a ima i jako puno stranaca koji komuniciraju na engleskom). Vrijeme učenja jezika je okvirno određeno, a ovisi o vama samima. S te dvije diplome o poznavanju jezika, naša diploma i licenca se šalju švedskom nacionalnom odboru za zdravstvo (a zadržava se i pravo potraživanja još nekih dokumenata), koje odlučuje je li, i ako jest, što točno potrebno za doškolovanje. Po dobivanju njihove odluke, prijavljujete se na izabrani studij gdje pristupate testu znanja. Nakon toga se polažu zadane razlike ispita (ako ste npr. odslušale manje sati anatomije, a na testu znanja se procijeni da znate anatomiju, nećete ju morati ponovno polagati). Nakon položene razlike ispita, polaze se tečajevi švedskog društva i zakonodavstva (slično našem pravnom dijelu državnog ispita). Zatim se obavlja praksa (hrvatski radni staž se uglavnom priznaje kao praksa). I tada se dobiva licenca.

Uglavnom, iskustva ljudi iz našeg sustava i nisu baš ohrabrujuća. Realno gledajući, hrvatska primalja sa srednjom školom ima 4 do 5 godina manje obrazovanja od švedske primalje, tako da je razumljivo što nam se ne priznaju diplome. Naravno, školovanje jako puno košta tako da se većina kolegica odlučuje na srednjoškolske prekvalifikacije koje su besplatne. Ovdje je velika potražnja za osobljem u umirovljeničkim domovima i gdje god sam se pojavila sa našom diplomom, svi su mi nudili takva radna mjesta. Uglavnom, planiram ići smjerom primaljstva, pa ću vidjeti do kuda ću dospjeti.

Što bih vam još mogla reći? Plaće, koje vas sigurno zanimaju. Ovdje se može raditi na pola radnog vremena, na 70% i na puno radno vrijeme. Što više zaradite, veći je i porez koji ćete platiti, kao u većini europskih zemalja. Ovisno koliko vremenski radite, mjestu na kojemu radite i sektoru u kojem radite (a u privatnom sektoru su uglavnom plaće više), plaće se kreću u rasponu od 1500-4000 eura.

Puno vas sve pozdravljam i želim Vam uspjeh u daljnjem radu!

Duška Macura